

Bölüm 7

ÜÇÜNCÜ EL SİĞARA DUMANI

Mert KARTAL¹

GİRİŞ

Tütün kullanımını tüm dünyada önde gelen ölüm nedenidir. Tütün hem sigara içen hem de içmeyenler için sağlık açısından önemli bir risk faktörüdür (1). Amerika'da 1965-2014 yılları arasında sigara içmeye ve sigara dumanına maruz kalmaya bağlı olarak altı milyon altı yüz bin erken ölüme neden olmuştur (2).

Önemli bir halk sağlığı sorunu olan sigara kanser, felç, koroner kalp hastalığı, pnömoni, solunum ile ilgili etkiler, diabetes mellitus, romatid artrit, bozulmuş bağışıklık işlevi ve iltihaplanma gibi daha birçok hastalığın oluşmasında etkilidir. Pasif içiciliğin ise inme, koroner kalp hastalıkları ve solunum ile etkileri gibi birçok hastalıkta etkili olduğu belirtilmektedir. Çevresel maruziyete bağlı olarak 2004 yılında dünya genelinde yaklaşık olarak 600.000 erken ölümün olduğu tahmin edilmektedir (3,4)

Üçüncü el sigara dumanı (ÜESD) göreceli olarak yeni bir kavramdır. İlk kez 2006'da gündeme gelen bu tanımlama 2009 yılında Winickoff ve arkadaşları tarafından ele alınmış, New York Times dergisinin konu ile ilgili makale yayınlanmasından sonra giderek gündemde kalmaya başlamıştır (5,6).

Artık sigara dumanının yüzeylere ve tozlara yapışması sonucu etkinliğini gösteren ÜESD tütünün kümülatif etkisine katkıda bulunmaktadır (7). ÜESD'ye maruz kalan fareler üzerinde yapılan bir araştırmada, ÜESD'ye maruz kalan farelerin karaciğer, akciğer ve cilt problemlerinin giderilmesinde önemli hasarlar olduğunu bulgulamışlardır (1).

ÜESD'nin insanlar üzerindeki etkisi çok fazla çalışmaya konu olmamış olsa da 2013 yılında yapılan bir çalışma ÜESD'nin insan hücrelerinde genotoksik olduğu belirtilmiştir (8).

ÜESD bir halk sağlığı sorunudur. Bu güncel kavramdaki anlam boşluklarını gidermek, insanların özellikle de sigara içmeyenlerin ÜESD maruziyetini

¹ Dr. Öğr.Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, akartal044@hotmail.com,
ORCID iD: 0000-0001-7840-7554

KAYNAKÇA

1. Martins-Green M, Adhami N, Frankos M, Valdez M, Goodwin B, Lyubovitsky J, Curras-Collazo M. Cigarette smoke toxins deposited on surfaces: Implications for human health. PLoS ONE;2014; 9(1), e86391. doi:10.1371/journal.pone.0086391.
2. U.S. Public Health Service. The health consequences of smoking—50 years of progress: A report of the surgeon general. Washington, DC. 2014. (15.01.2023 tarihinde <http://www.surgeongeneral.gov/library/reports/50-years-of-progress/> adresinden ulaşılmıştır).
3. Acuff L, Fristoe K, Hamblen J, Smith M, Chen J. Third-hand smoke: old smoke, new concerns. Journal of community health; 2016; 41, 680-687.
4. Öberg M, Jaakkola MS, Woodward A, Peruga A, Prüss-Ustün A. Worldwide burden of disease from exposure to second-hand smoke: A retrospective analysis of data from 192 countries. The Lancet; 2011; 377(9760), 139-146.
5. Courtney R. The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress: A Report of the Surgeon General, Us Department of Health and Human Services Atlanta, GA: Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health; 2014; 1081-2.
6. Szabo L. Babies may absorb smoke residue in home. USA Today. 2006;6(8).
7. Winickoff JP, Friebely J, Tanski SE, Sherrod C, Matt GE, Hovell MF, McMillen RC. Beliefs about the health effects of “thirdhand” smoke and home smoking bans. Pediatrics; 2009; 123(1), e74-e79
8. Hang B, Sarker AH, Havel C, Saha S, Hazra TK, Schick S, et al. Thirdhand smoke causes DNA damage in human cells. Mutagenesis; 2013;28(4), 381-391.
9. Er C. Yıldız M. Tütün ilaç ve baharat bitkileri. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları; 1997.
10. Seydioğulları M. Dünyada ve Türkiye’de tütünün tarihçesi, üretimi, ticareti ve temel politikaları. Tütün ve tütün kontrolü 2009. (10/02/2023 tarihinde <http://www.tutuneksper.org.tr/files/diger-yayin-ve-raporlar/Dunyada-ve-Turkiyede-tutun-tarihcesi-min.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
11. Doğruel F. Doğruel AS. Osmanlıdan günümüze tekel. İstanbul: Tekel Yayınları; 2000
- 12- Yılmaz F. Tütün Üzerine Düşünceler: Batıda ve Bizde Tütün Kitabı. Gürsoy NF, editor. İstanbul; 2003. 3-16.
- 13.Şahin G, Taşlıgil N. Türkiye’de Tütün (Nicotiana tabacum L.) Yetiştiriciliğinin Tarihsel Gelişimi ve Coğrafi Dağılımı. Doğu Coğrafya Dergisi; 2013;18(30).
14. akıt MO, Arslan İ. Tütün ve Tütün Kullanım Şekilleri. Türkiye Klinikleri. 2016;7(5):1-4.
15. Gürsoy Naskali E e. Tütün kitabı. 2003:17-33.
16. Charlton A. Tobacco or health 1602: An Elizabethan doctor speaks. Health Education Research. 2005;20(1):101-11.
17. Güzel A. Tütün Bitkisi ve Farmakolojik Özellikleri; Gerçekten Şeytan Otu Mu? Güncel Göğüs Hastalıkları Serisi; 2016; 4 (1): 22-26
18. Kishore K. Monograph of Tobacco (Nicotiana Tabacum). Indian Journal of Drugs; 2014; 2: 5-23
19. GBD 2019 Tobacco Collaborators. Spatial, temporal, and demographic patterns in prevalence of smoking tobacco use and attributable disease burden in 204 countries and

- territories, 1990-2019: a systematic analysis from the Global Burden of Disease Study 2019. *Lancet*; 2021;**397**, 2337–2360.
20. Jha P. The hazards of smoking and the benefits of cessation: a critical summation of the epidemiological evidence in high-income countries. *eLife*; 2020 <https://doi.org/10.7554/eLife.49979> .
 21. World Health Organization. WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025. Third edition. Geneva; 2019.
 22. World Health Organization. Report on the global tobacco epidemic (13/01/2023 tarihinde [https://www.who.int/publications/i/item/9789240032095/\[13.01.2023 adresinden ulaşılmıştır\]](https://www.who.int/publications/i/item/9789240032095/[13.01.2023%20adresinden%20ulaşılmıştır])).
 23. Gallus S, Lugo A, La Vecchia C, Boffetta P, Chaloupka FJ, Colombo P, Clancy L. Pricing policies and control of tobacco in Europe (PPACTE) project. *European journal of cancer prevention*; 2014; 23(3), 177-185.
 24. World Health Organization. WHO report on the global tobacco epidemic, 2019: Offer help to quit tobacco use. World Health Organization 2019.
 25. He H, Pan Z, Wu J, Hu C, Bai L, Lyu J. Health effects of tobacco at the global, regional, and national levels: results from the 2019 Global Burden of Disease study. *Nicotine & Tobacco Research*; 2022;24(6):864-870.
 26. World Health Organization. Global Adult Tobacco Survey Fact sheet 2016. (15.01.2023 tarihinde [https://nccd.cdc.gov/GTSSDataSurveyResources/Ancillary/Download Attachment.aspx?ID=3452](https://nccd.cdc.gov/GTSSDataSurveyResources/Ancillary/DownloadAttachment.aspx?ID=3452) adresinden ulaşılmıştır).
 27. Türkiye İstatistik Kurumu. Türkiye Sağlık Araştırması 2019. 2019.(16.01.2023 tarihinde [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye Sağlik- Arastirmasi-2019-33661a](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye%20Sağlik-2019-33661a) dersinden ulaşılmıştır).
 28. Matt GE, Quintana PJ, Destailats H, Gundel LA, Sleiman M, Singer BC, et al. Third-hand tobacco smoke: Emerging evidence and arguments for a multidisciplinary research agenda. *Environmental Health Perspectives*;2011;119(9), 1218–1226.
 29. Ferrante GM, Simoni F, Cibella F, Ferrara G, Liotta V, Malizia G, Corsello G, Viegi S, La Grutta. Third-Hand Smoke Exposure and Health Hazards in Children. *Monaldi Archives for Chest Disease*; 2015;79 (1). <https://doi.org/10.4081/monaldi.2013.108>
 30. Matt GE, Quintana PJ, Zakarian JM, et al. When smokers move out and non-smokers move in: residential third hand smoke pollution and exposure. *Tob Control*; 2011; 20: e1.
 31. den Dekker HT, Sonnenschein-van der Voort AM, de Jongste JC, Reiss IK, Hofman A, Jaddoe VW, Duijts L. Tobacco smoke exposure, airway resistance and asthma in school-age children: The Generation R Study. *Chest*; 2015. doi:10.1378/chest.14-1520.